

Velem maradtak

Szokták mondani, hogy az embernek vannak kedves halottjai – hát nem. Csak olyanok lehetnek az Űrban boldogultak között emlékezetesek, akik életükben álltak közel hozzánk, a hiányt semmi sem pótolja, a közhelyes jelzők a legkevésbé.

Az elmúlt esztendőben bennem is nőtt az űr, többen hagytak itt bennünket azok közül, akiktől, szerencsémre, sokat tanulhattam, vagy esetenként – őszinte leszek – tanulhattam volna. Olyanok, akik megtiszteltek barátságukkal, gesztusaikkal, miközben életútjukkal (is) bizonyították nagyságukat.

Például Ihász Kálmán (1941). Kevés szelídebb ember létezett nála a magyar futballban, legalábbis a hétköznapokban. Mert balhátvédként szigorú volt a végletekig. Az 1966-os Vasas–Internazionale BEK-meccsen (0:2) például már az első percekben elérte, hogy a világlklasszis Inter-jobszelső, Jair a későbbiekben inkább a Népstadion futópályáján közlekedett, hogy ne kelljen vele találkoznia. Mesélte ezt a szaunában ülve visszatérően az az ember, akinek nem lehetett előre köszönni, ő pedig hálás volt minden gesztusért. Sándor Csikarnak például minden találkozásukkor leróta hálaát azért, hogy válogatott lett: 1962 júniusában a legendás jobszelső Bécsben, Ausztria ellen cserét kért, de szölt Baróti Lajos kapitánynak, hogy a „kis Ihász” küldje be a helyére. Aki – ez már a tudósítás – „rövid ideig játszott, de akadt néhány jó szerelése”.

Húszévesen, még összekötőként három gólt szerzett Berendy Pál (1932), később mégis a védekezésre szerződő fedezetként szolgálta mindvégig a Vasast. Szigorú emberfogó volt, határozott, kemény, ám tudta, hol a határ, hiszen pályafutása során egyszer sem állították ki. Számomra legemlékezetesebb csatája Tichy Lajossal volt 1964 nyarán. A Vasas 3:2-re vezetett, Berendy úgy fogta Tichyt, hogy mozdulni sem tudott. Legalábbis a 87. percre. Ezt követően Tichy kétszer is kiszabadult, s 4:3-ra nyert a Bp. Honvéd. Bármilyen furcsa, Berendy Pál csak mosolygott, amikor szó esett a meccsről. „Na, ja... Az a Tichy volt, nem akárci...” Ő sem volt akárci, s nem csupán a szerénysége, az alázata miatt – jó ember volt, a szó legszorosabb értelmében.

Uszodai emberként számomra különösen szomorú volt 2019. Klasszisok, barátok sora hagyott itt bennünket úgy, hogy mindig velem, velünk lesznek.

Kezdem a sort Ambrus Miklóssal (1933), aki haláláig élő szobra volt a fradizmusnak. Nála a klub címerében lévő három E (Erkölcs, Erő, Egyetértés) parancs volt, vezérfonal a hétköznapokban is. Úgy lett olimpiai bajnok pólókapus (1964), hogy ifjúként Egerben – nem lévén még kapusedző – önmagát edzette, őstehetség volt tehát. Mindenáron az FTC pólósa akart lenni, ezért bujkált akkor, amikor katonai behívó fenyegette, kalandos úton lett tehát szeretett klubja sportolója.

Bolvári Antal (1932). A kétszeres olimpiai bajnok (1952, 1956) pólóossal visszatérően a Vígszínház környékén találkoztam, mindketten a Pannónia utcában laktunk, gyakran váltottunk néhány szót. Néhányat? Aki otthon van az uszodák világában, tudja, „néhány” szó arrafelé nem létezik, ha belekezdenek a felek. Mi sem rohantunk azonnal a dolgunkra. Magáról nem szívesen beszélt, inkább érdeklődött munkáról, családról, gyerekekről. Ha én kérdeztem, persze mesélt, így mondhatom, hogy nem élete volt, hanem – sorsa. Benne,

hogy a melbourne-i olimpiáról még hazajött, majd újra nekiindult Ausztráliának, a szíve vitte, a menyasszonya után ment. Aztán a házassága megromlott, a pár szétment, ő pedig hazajött, hogy azok között legyen, akikkel példát statuál a kádári hatalom. Hitt benne, hogy

” AZ ELMŰLT
ESZTENDŐBEN
BENNEM IS NŐTT
AZ ŰR, TÖBBEN
HAGYTAK ITT
BENNÜNKET AZOK
KÖZÜL, AKIKTŐL,
SZERENCSEMRE,
SOKAT
TANULHATTAM,
VAGY ESETENKÉNT
– ŐSZINTE LESZEK
– TANULHATTAM
VOLNA.

visszatérhet a vízilabdába, ezért hajnalonta, munka előtt egyedül edzett a Csasziban, pontosabban egykori legendás kollégánk, Szabó Ferenc segítségével, aki akkor még ígéretes háromtusázóként kezdte a napot az uszodában. Ahányszor találkoztunk, Bolvári Tóni annyiszor mesélte el, mennyit köszönhet Szabó Ferencnek, lelkemre kötve, hogy ha találkozom vele, adjam át szeretetteljes üdvözlését. Mert főszerepe volt abban – mondta –, hogy jó formában élte meg a felmentését, s itthon még egyszer látványos pályát futtatott be, a Fradiban bajnoki címmel megkoronázva.

„Lőj..., lőj..., lőj..., lőj..., Dömötör..., ló..., gól!” – kiáltotta az éterbe Szepesi György a tokiói olimpia (1964) pólótornáján a Szovjetunió elleni mérkőzés (5:2) utolsó negyedében, a riporter öröközöld jóvótábol az is tudja, hogy Dömötör Zoltán (1935) a főszerelő, aki nincs otthon a víz és a labda csodálatos világában. Döme vagy Zoli bá – kinek melyik megszólításra áll rá a szája – persze nem lett volna önmaga, ha nem hártja el a dicséreteket arról, hogy az ő gólja jelentette az olimpiai aranyat. Visszatérően elmondta, hogy senki sem emlékezne a góljára, ha Ambrus kapus nem véd utána bravúrral, és Bodnár András nem szerzi meg a labdát. Miközben az ejtése a diadaltól függetlenül is klasszikus mozdulat, benne a magyar póló fifikája, varázsa. Elvégre – mint Szepesi mondata is bizonyítja – az ejtés előtt négyszer elengedhetne volna a labdát, ám ő megvárta, amíg nemcsak a kapus, Igor Grabovszkij, hanem a mellé beúszó védő is elsüllyed.

Szivós Istvánnak (1948) is volt mire szerénynek lennie. „Mindenkinek megvan a maga szakmája. Én például magas vagyok” – mondogatta, mondogathatta, hiszen kiemelkedő pólós (is) volt. A háromszoros olimpiai bajnok Kárpáti György véleménye szerint jobb, sokoldalúbb játékos, mint édesapja, id. Szivós István, pedig ő is legenda, s nem csak a helsinki és melbourne-i aranyak miatt. Fia azzal is eldicsekedhetett volna, hogy talán az egyetlen pólós a világon, aki miatt szabályváltozásra kényszerült a nemzetközi szövetség, a részletek helyett legyen elég annyi, hogy tarthatatlan volt, s nem csupán a magassága (202 cm) miatt. Hogy mennyit tudott, arra bizonyíték, hogy a szövetségi kapitány, Gyarmati Dezső azért is fogadta szobatársául a külföldi túrákon, tornákon, hogy a véleményét figyelembe vegye a csapatkijelölésnél (is). Kapitánya volt a Montrealban aranyérmes gárdának, ha végignézzük a névsort, ez is bizonyíték a klasszisa mellett. Miközben sohasem toltta magát előtérbe, nem mondogatta, hogy bezzeg az én időmben, olyannyira, hogy bevallotta, gyerekkorában egyáltalán nem rajongott az uszodáért, hideg volt a víz, így legfeljebb csak a büfé kínálata vonzotta.

Az olimpiai bajnok (1952) úszó, Novák Ilonka (1925) azzal (is) kivívta a tiszteletemet, hogy sohasem volt hajlandó összehasonlítni az egykori és a mai úszást. Azzal érvelt, hogy ők még tizedmásodpercekben számoltak, ma már századok döntenek – más világ. Abban is – mint mondta –, hogy az edzésterveit férje, az egyébként filmes Popper Imre írta, ám ebből nem lett gondja soha más mesterekkel. Megismerkedésük története jellemző uszodai románc, így mesélte el: „Az úszólányok között észre sem vett. A rajtkövön álltam, amikor barátja azt mondta neki, nézd, a Novák Ilonkának milyen jó a lába. Akkor megnézett, s házasság lett belőle.”

Vannak mosolyok, amelyek beleégnek az ember emlékezetébe, Markovitsné Balogh Mártáé (1943) nálam az elsők között van. Rendre jökevdem lett, amikor találkozottunk, amit pedig Török Bódogról – Bogyi bácsiról, szövetségi kapitányáról, akivel világbajnoki címet nyertek a kézilabdás lányok 1965-ben – említett, mint lehet valamennyi hölgyekkel foglalkozó edzőnek: „Nem éltünk vissza vele, hogy úgy bánt velünk, mint a hercegnőkkel. Sohasem kiabált, ha valaki, ő tényleg többet érdemelt volna már életében is.” És az sem mellékes, amit a csapatról mondott, nevezetesen: akkoriban valamennyien busszal, villamossal mentek haza edzés után, így volt idő rá, hogy beszélgessenek, barát-nők voltak, ez is kellett ahhoz, hogy világszók legyenek.

Folytathatnám, de a terjedelem véges. Meg aztán az űrt az emlékezés csak kibélelni tudja – kitölteni nem.

MALONYAI Péter

